

omnino a communione abstineat; neque enim centurioni, præceptum fuit, ut Christum in sua domo reciperet.

Ad 2, dicendum, quod hoc sacramentum dicitur non esse necessitatis, sicut baptismus, quantum ad pueros, quibus potest esse salus sine hoc sacramento, non autem sine sacramento baptismi; quantum vero ad adultos, utrumque est necessitatis.

Ad 3, dicendum, quod peccatores magnum detrimentum patiuntur, ex hoc, quod repelluntur a perceptione hujus sacramenti, unde per hoc non sunt melioris conditionis. Et licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione præcepti, paenitentes tamen, qui, ut Innocent. dicit (in Concil. Lateran., can. 21), secundum consilium sacerdotis abstinent, excusantur.

DISPUTATIO LXIX.

DE PRÆCEPTO DIVINO CIRCA USUM EUCHARISTIÆ.

Disputat. 31 de Eucharist. — Hactenus dictum est de præceptis, quibus præscribitur modus servandus in usu hujus sacramenti ex parte sumentum, tam in anima, quam in corpore; nunc consequenter dicendum superest de præceptis pertinentibus ad exercitium hujus sumptionis, seu sacramentalis mandationis Eucharistiæ; nam de spirituali mandatione non oportet interponere sermonem, ne materiam confundamus, ut multi ex scriptoribus faciunt; nam si loquamur large et omnino metaphorice de spirituali mandatione, constat, illam esse tam necessariam, quam necessarium est, viva fide credere in Christum; tamen hæc necessitas non oritur ex præcepto pertinente ad hoc sacramentum, sed ex præceptis fidei et charitatis, quia hæc mandatio, ut supra dixi, non est mandatio Eucharistiæ formaliter, sed valde materialiter, quia non terminatur ad Christum, ut sacramentum est, seu quatenus in hoc sacramento continetur, sed ad Christum secundum se, ut est Deus et homo, hominumque redemptor; si autem loquamur de mandatione spirituali Eucharistiæ formaliter et propria, qualis est per votum hujus sacramenti, et sacramentalis usus ejus, in tantum potest hæc esse in præcepto, in quantum ipsa realis et sacramentalis sumptio fuerit præcepta, ut recte D. Thom. in hoc articulo notavit, et ideo tota disputatio revocatur ad præceptum de

sacramentali sumptione. Hoc autem præceptum duplex esse potest, divinum scilicet, et humanum seu ecclesiasticum; de hoc posteriori dicemus disputatione sequente, hic de priori, de quo prius declarabimus, quid præceptum sit, et consequenter quando et quos obliget; deinde, quid liceat, præter id, quod præceptum est, quid vero sit prohibitum.

SECTIO I.

Utrum jure divino latum sit præceptum obligans ad sacramentalem usum Eucharistie.

1. Quorundam opinio. — Suppono in tota hac disputatione esse sermonem de communione laica, quæ non ratione sacrificii præcepta sit, sed per se propter usum sacramenti, de quo nunc sermo est; nam de altera dicimus postea, tractantes de sacrificio. Et hæc ergo est prima opinio, negans esse præceptam jure divino, quam tenuit Alexand. Alensis, 4, part. 4, quæst. 54, membr. 4; D. Thom. in 4, dist. 9, quæst. 4, art. 4, quæstiunc. 2; et ibi Carthusian., quæst. 4; et Palaciæ, disput. 2; Bonaventura, dist. 12, art. 5, q. 4; Gabriel, lect. 87 in canonem; Sylvester, verbo Euchar.; Ferrar., 4 contra Gent., c. 61; Cajetan. hic. Fundamentum est, quia nullum præceptum est admittendum sine sufficienti probatione; hoc autem probari non potest, nec ratione, nec auctoritate. Primum per se evidens est, quia hoc præceptum ut sit, non pendet ex sola rei natura, sed ex Christi voluntate, quæ solo discursu, vel ratiocinatione investigari non potest; præsertim, quia supra diximus, hoc sacramentum non esse medium simpliciter ad salutem necessarium; nam inde fit per se et ex natura rei, non esse præceptum, etiam supposita institutione. Secundum probatur, quia neque antiqui Patres, neque Ecclesia quidquam de hoc præcepto tradiderunt, neque in Scriptura continetur; duo enim testimonia, quæ hic afferunt D. Thomas, et afferri tantum possunt, non videntur urgentia, nec sufficientia, ut in eorum expositione tractabitur.

2. Communicandi præceptum de jure est divino. — Dicendum nihilominus est præceptum communicandi jure divino esse a Christo Domino latum. Hanc sententiam elegit D. Thom., non solum ut tutiorem, quod Cajetan. ait, sed etiam ut probabiliorum, et magis plam, quam etiam tenuerunt in 4, dist. 9, Durandus, quæst. 2, num. 7; Paludan., q. 4, art. 4, ad 2; Richardus, d. 12, art. 6, q. 4;

*Sot., q. 4 de Eucharist.; Petrus Soto, lect. 9 de Eucharist.; Navarrus, in Summa, cap. 21, num. 57; Victor., in Summ., num. 86; Hosius, lib. 3 contra Brentium; Claudius de Sanct., Repet. 6, cap. 5; et inclinat Innocent., lib. 4 de hoc mysterio, cap. 42. Et imprimis est hæc sententia per se valde creditibilis, adeo ut nonnulli existimaverint, quamvis hoc præceptum absolute non possit dici naturale, tamen supposita institutione hujus sacramenti et fine illius, et efficacia ac fructu ejus, hominique fragilitate, necessario consequi et quasi naturaliter ex tali institutione. Tum quia usus hujus sacramenti est maxime utilis et moraliter necessarius ad salutem animarum; ergo ex lege proprie necessitatis obligatur homo ad utendum illo, supposita ejus institutione et efficacia. Antecedens constat ex dictis supra de effectu hujus sacramenti, et quæ antea diximus de ejusdem necessitate, ubi inter alia adduximus Cyrillum de hac necessitate explicantem verba illa : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Quia nimur homo hujus sacramenti ope et auxilio destitutus spiritualem vitam conservare non potest, moraliter loquendo. Ex quo facile probatur prima consequentia, quia homo non solum tenetur media simpliciter necessaria sue saluti adhibere, sed etiam utilissima et quæ ita sunt opportuna, ut sine eis vix possit moraliter salvare. Accedit, quod perpetua omissione hujus communionis videtur esse quædam spiritualis prodigalitas, valde gravis et animæ perniciosa; imo addit Durandus, esse virtualem contemptum tanti beneficii, qui est intrinsece malus. Has autem rationes non ideo affero, quia censem per se sufficere ad hoc præceptum demonstrandum; non enim ita est, nam secluso præcepto, posset sine dubio omitti sine contemptu et sine prodigalitate, quæ sit peccatum saltem grave, ut de sacramento confirmationis supra diximus, et idem est de extrema unctione; nam licet hoc sit dignius et utilius, tamen homo etiam ex charitate propria non obligatur ad id, quod est optimum, ut de usu consiliorum per se notum est; alioqui si hæc ratio facta efficax esset, multum probaret, nimur, jure divino præceptum esse, non tantum aliquando, sed frequenter etiam hoc sacramentum sumere; hoc enim modo ad conservandam spiritualem vitam utilissimum est; nam semel in vita, vel in anno sumptum, parum certe juvare potest. Afferuntur ergo prædictæ rationes ad*

præcepti, et habetur intentum; aut necessitate medii, et hec etiam necessitas, respectu talis actus, necessario supponit præceptum, quia, cum per se sumptus ex natura sua non sit necessarius ad gratiam vel gloriam obtinendam, non potest induere rationem medii necessarii, nisi mediante præcepto. Responderi potest, significari his verbis necessitatem medii in sensu, quo id, quod est maxime utile, solet dici necessarium, et ideo non oportere hanc necessitatem manare ex præcepto, sed ex institutione, juxta expositionem Cyrilli insinuatam, juxta quam verbum illud, *non habebitis vitam*, non significat necessitatem simpliciter, nec impossibilitatem contrarii effectus, sed morale periculum; id est, versabimini in magno periculo amittendi vitam, destituti eo speciali auxilio, quod manducantibus carnem meam datus sum. Verumtamen haec evasio nullo modo evacuat efficaciam hujus sacramenti; nam illa expositiō Cyrilli singularis est, et quamvis moralis sit, et sub hac ratione utilis esse possit, et non rejicienda, non tamen ut unica et littoralis admittenda est; sic enim esset perniciosa, cum sit contra proprietatem verborum Christi, que maxime observanda est, et retinenda, quoad fieri possit; veritas enim illius conditionalis locutionis significat necessariam connexionem et infallibilem effectum in consequente significatum, si antecedens in esse ponatur, sicut intelligitur illud: *Nisi quis renatus fuerit, etc., non intrabit in regnum cœlorum*, et illud: *Nisi paenitentiam egeritis, etc., et similia, que vim suam amitterent, si prædicto modo liceret subterfugere*. Est ergo testimonium hoc satis efficax. Duæ tamen oriuntur graves difficultates. Nam illa verba sic exposita nimium probant, scilicet, non solum adulis, sed etiam infantibus, necessarium esse hoc sacramentum, et non solum in una specie, sed etiam in utraque; de quibus in sequentibus dicemus.

4. Secundum Scripturæ testimonium ad præceptum divinum de communicando stabilendum. — *Duobus modis eludi potest hoc testimonium.* — *Primus.* — *Secundus.* — Secundum testimonium continetur in illis Christi verbis, quæ referunt Lucas, cap. 22, et Paulus, 1 ad Cor. 11: *Hoc facite in meam commemorationem*; premiserat autem: *Accipite et comedite, seu bibite, et hoc solum Apostoli tunc fecerunt communicando, et sacramentaliter suscipiendo hoc sacramentum. Ergo hoc præceptum significatum in illis verbis: Hoc facite,*

cadit super hujusmodi usum talis sacramenti, et non pertinet ad solas Apostolorum personas, sed ad universam Ecclesiam, quæ in illis repræsentabatur. Ergo per hec verba datum est præceptum universæ Ecclesiae recipiendi hoc sacramentum in Christi memoriam. Ita fere D. Thom. hic. Hoc vero testimonium dupli ratione videri potest inefficax: primam persecutur Cajetanus hic, quia in illis verbis non tam præcipitur usus seu exercitium manducationis, quam modus seu intentio, qua debent fideles accedere ad hoc sacramentum, quando illud sumpserint, quod clarius explicatum est in verbis canonis Missæ, ubi post verba utriusque consecrationis dicitur: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*; que verba videntur continere interpretationem eorum, quæ Lucas posuit; et Paulus eamdem indicavit, subdens post superiora verba: *Quotiescumque enim manducabis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*. Unde Chrys., homil. 47 ad Hebr., Basil., et Gregor., in Moralibus, reg. 21, cap. 3, dicunt his verbis significari qua mente et reverentia suscipiendum sit hoc sacramentum, in commemorationem obedientiae Domini usque ad mortem. Juxta hanc igitur interpretationem non est hoc præceptum de exercitio, sed de specificatione actus (ut sic dicam), id est, non est præceptum de usu, sed de fide et reverentia, qua suscipiendum est hoc sacramentum, cum sumitur; quod præceptum locum habet, etiam si ipsa susceptio præcepta non sit, sed voluntaria; ut, si dicamus, Ecclesiam præcepisse, ut hoc sacramentum a jejunis sumatur, non est sensus præcepisse sumptionem, sed modum servandum etiam in libera et voluntaria sumptione, scilicet, ut non fiat, nisi ab homine jejunio; sicut etiam, cum dicimus, attente esse ordinandum, non significamus orationem esse præceptam, sed modum. Secunda et non minus difficilis evasio est, quia, cum Christus dixit: *Hoc facite*, non designavit id, quod Apostoli tunc fecerant communicando, sed quod ipse fecerat, consecrando, offerendo et sacramentum dispensando; ergo ex illis verbis non potest colligi, Apostolis ut fidelibus datum esse præceptum communicandi, sed eisdem ut sacerdotibus datum esse præceptum confiendi, et dispensandi hoc sacramentum; et, si aliqua ejus sumptio præcepta est, potius est illa, quæ aliquo modo ad integratatem sacrificii pertinet, et sacerdotum est propria,

eaque verisimilius est Christum tunc fuisse usum, ut postea dicemus. Antecedens expressum videtur in Concilio Trident., sess. 22, cap. 4, dicente Christum illis verbis Apostolorum, novi Testamenti sacerdotes constituisse, eisque et eorum in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepisse; constat ergo, tunc Christum locutum esse ad Apostolorum, non ut communem plebem repræsentabant, sed ut sacerdotes; non ergo communio laica illis præcepta est, sed sacrificialis oblatio et sumptio.

5. *Corrobatur testimonium prædictum.* — Nihilominus testimonium hoc, quamvis non sit omnino certum, neque evidenter convincat, propter rationes factas, est tamen valde probabile, et nullatenus rejiciendum, cui magnam vim adhibuit Concil. Trident., sess. 13, cap. 2, dicens: *Salvator noster dissessurus ex hoc mundo ad Patrem sacramentum hoc instituit, et in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annunciare mortem, donec ipse ad judicandum veniat, sumi autem voluit sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, etc.* Ex quibus verbis non solum testimonium hoc corroboratur, sed etiam ipsa sententia, quam confirmare intendimus, sufficienter probatur, et prima difficultas tacta expeditur; declarat enim Concilium, Christum non tantum præcepisse nobis, quasi sub conditione, ut recoleremus memoriam passionis ejus in hoc sacramento, si vellemus illo uti, sed simpliciter præcepisse, ut in illius sumptione sui memoriam coleremus; nam, quia voluit, ut hæc memoria frequens in nobis esset, et hoc divinum memoriale nobis reliquit, et illo nos uti præcepit, et hoc est, quod Concilium adjunxit, dicens: *Sumi autem voluit;* ibi enim verbum *voluit voluntatem præcipientem indicat, et positum est, ut æquivalens superiori verbo præcepit, ut plane ex contextu constat.* Nec dici potest, Concilium ibi non loqui de sumptione laica, seu privata, sed tantum de sacerdotali et publica, quæ a sacerdotibus nomine omnium fieri censemur, ita ut sicut universa plebs per sacerdotes censemur offerre, per eosdem etiam memoriam ejus recolere, seu in memoriam ejus sumere censemur; hæc enim expositio est valde violenta, quia nullibi est talis usus loquendi, quod plebs communicet, vel sumat per sacerdotes, quamvis interdum dici soleat sacerdos in persona omnium sumere, ut patet apud D. Thom. infra, art. 42, ad 7. Præterea

dicta expositio repugnat menti Concilii dicentes: *Sumi autem voluit sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur et confortentur viventes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, et ipse vivet propter me.* Ubi evidenter est sermo de mandatione omnium fidelium. Hanc ergo dicit Concilium fuisse a Christo præceptam. Et revera, supposita institutione hujus sacramenti, sumere illud, ut sacramentum est, et sumere in Christi memoriam, non sunt duo, sed unum et idem; nec fideles, quando hoc sacramentum recipiunt, aliter tenentur illud sumere in Christi memoriam, quam sumendo illud, ut revera in se continens Christum ipsum, qui pro nobis mortuus est; ergo præcipere sumptionem hujus sacramenti in Christi memoriam nihil aliud fuit, quam præcipere sacramentalem usum ejus.

6. *Hic primus modus eludendi prædictum testimonium rejicitur.* — Atque ex his patet solutio ad primam difficultatem. Aliquando enim similes locutiones habent sensum ibi explicatum; tamen quando illa determinatio seu modificatio continet propriam et essentialiem rationem actus præcepti, non intelligitur tantum præcepta conditio, ut specificatio actus, sed absolute actus sub tali conditione; ut cum dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, non tantum est sensus: Cum dilexeris, diliges hoc modo; sed simpliciter est præceptum, ut diligamus tam perfecto amore; et similia possent multa afferri; sic ergo in præsenti additur illa determinatio, *in mei commemorationem*, non ut ad illam solam limitetur præceptum, et non sit etiam præceptum faciendi id, in quo recolitur talis memoria, id est, sumendi Eucharistiam, sed ad explicandum potius, hanc sumptionem, quæ præcipitur, debere esse sacramentalem, id est, ex fide Christi, et institutionis ejus profectam, ad significantam, et recolendam passionem ejus, et talem sumptionem esse, quæ præcipitur. Et quamvis quis contendat, hunc sensum esse saltem ambiguum, tamen nemo negare potest, esse verbis ipsis satis accommodatum, et ex verbis Concilii Trident. ambiguitatem fere ablatam. Quod tamen potest ex secunda difficultate tacta ita confirmari; nam, si illa expositio admittitur, sequitur etiam in illis verbis non contineri præceptum sacrificandi, consecrandi, aut dispensandi hoc sacramentum, quoad exercitium, sed tantum, quoad specificationem, seu sub conditione, quod, si

haec fiant, in memoriam Christi fiant; est enim in utraque expositione aequalis ratio; consequens autem est aperte falsum, et contra expressam Concilii sententiam in altero loco citato; non est ergo ille sensus illorum verborum, sed per ea actus et exercitium ejus absolute praecepitur; simul autem modus talis actus, et ratio institutionis ejus significatur.

7. *Rejicitur item secundus modus.* — Ad secundam difficultatem primo concedi potest, illa verba: *Hoc facite*, et cetera, directe ac per se dicta esse ad Apostolos, ut sacerdotes, et actiones sacerdotiales eis praecepisse, inter quas non sola oblatio, vel consecratio, sed etiam Eucharistiae dispensatio continetur; has enim omnes Christus exercuerat, omnesque sacerdotalis munera sunt, et pronomen, *hoc*, absolute totum Christi factum demonstrat, et non est ratio, ob quam magis una actio, quam alia excludatur. Praeceptum est ergo sacerdotibus per haec verba, ut dispensent hoc sacramentum; et hinc aliis etiam consequenter praeceptum est, ut sumant, quia dare et sumere correlativa sunt, nec unum sine alio impleri potest. Hoc enim modo ex eo, quod Christus dixit Apostolis: *Baptizantes eos*, colligimus, aliis praeceptum esse ut baptismum accipiant; et ex eo, quod Apostolis dictum est: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, colligit Ecclesia, aliis praeceptum esse, ut confiteantur; et ex eo, quod Petro dictum est: *Pasce oves meas*, colligimus, ovibus praeceptum esse, ut pareant. Sed haec responsio et deductio, quamvis sit probabilis, non tamen videtur omnino efficax, quia sane praeceptum donandi, vel dispensandi, per se non infert in aliis praeceptum accipiendi; nam potest illud praeceptum dari pro his, qui accipere voluerint, sicut divites tenentur dare eleemosynam, quamvis pauperes non teneantur accipere; et nunc Episcopi tenentur interdum dare sacramentum Ordinis et confirmationis, et sacerdotes sacramentum extremæ unctionis, vel matrimonii, quamvis alii non teneantur accipere; et in hoc eodem sacramento sepius tenentur parochi dispensare illud, etiam cum fideles non teneantur accipere, voluntarie tamen id faciunt. Et quoad hoc est magnum discrimen de illis verbis, *Pasce oves meas*, quibus data est potestas gubernandi, quæ vi sua constituit subditos, ad quos intrinsece relationem dicit, et ideo ex illis bene colligitur in aliis obligatio parendi; secus vero est de potestate dispensandi, quæ in altero extremo tantum requirit

capacitatem, non necessitatem; et similiter obligatio dispensandi non requirit in alio extreto obligationem, sed solum voluntatem. Ex illis autem verbis: *Quorum remiseritis*, etc., praeceps sumptis, non colligeretur praeceptum, nisi adjuncta fuissent alia: *Et quorum retinueritis, retenta sunt*, quæ virtute continent hanc conditionalem: Nisi a vobis remittantur, non erunt remissa, quæ optime declarant praeceptum, juxta superius dicta in primo testimonio, ut latius tractabitur in sequente tomo; et idem dici posset de illis verbis, *Baptizantes eos*, quod per se sumpta non satis ostendunt praeceptum, nisi alibi esset posita conditionalis illa: *Nisi quis renatus fuerit*, etc., et ideo post illa verba statim subdidit Christus: *Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis*. Posset etiam ex parte materiae assignari differentia; nam ibi præcipitur Apostolis, ut per baptismum, et non alias, recipient intra Ecclesiam Christi eos, quibus fidem prædicaverint, ex quo melius colligitur, aliis etiam esse præceptum suscipiendi baptismum, ut possint ingredi Ecclesiam, intra quam solum est salus. Itaque in exemplis adductis, non est sufficiens similitudo, nec prædicta responsio omnino evacuat difficultatem. Secundo ergo dicitur, cum Christus dixit: *Hoc facite*, per illud pronomen, *hoc*, designasse totam illam actionem, omnesque partes ejus, quæ in illa sacra mystica cena peractæ fuerunt, tam ex parte Christi, quam ex parte Apostolorum, et ideo Concilium in uno loco unius partis meminit, et in alio alterius, in neutro vero alteram exclusit. Atque ita sensus erit: *Hoc facite*, id est, quod nunc egimus, me conservante, accipiente, et dante, et vobis etiam recipientibus, hoc volo, ut in Ecclesia mea fiat, quæ, quia ex sacerdotibus et laicis constat, aliquid in illis verbis continetur ad solos sacerdotes pertinens, et aliquid, quod omnibus laicis commune est. Atque ita SS. Patres ad utrosque secundum id, quod singulis convenire potest, verba illa applicanda esse significarunt. Chrysostomus, enim, hom. 17 ad Hebr., de obligatione sacrificii, verba illa declaravit, idemque indicavit Damascenus, lib. 4, cap. 44, nam illa ad consecrationem refert, dum ait: *Ex quo a Domino dictum est: Hoc facite, omnipotenti ejus verbo hoc efficitur*. Nec differt Cyprian., epist. 63, dicens, illo verbo præceptum esse a Christo, ut in offerendo, eum ritum servemus, quem ipse servavit. Idem vero Cyprian., in serm. de

Cœna Domini, videtur illud verbum Christi referre ad totam actionem, dicens: *Ex quo a Domino dictum est: Hoc facite, panis ille solemnis benedictione sacratus ad totius hominis vitam, salutemque proficit, simul medicamentum existens et holocaustum*. Cyrill. autem, lib. 12 in Joan., cap. 58, intelligit illa verba de participatione hujus mysterii, quam dicit a fidelibus accipi in passionis Christi commemorationem. Basilius denique, supra citato loco Moral., plane intelligit haec verba de ipsa sumptione. Satis ergo probabiliter præceptum hoc ex Scriptura et ratione colligitur, per quod fundamento contrariae opinionis satisfactum est.

SECTIO II.

Quas personas obligit hoc præceptum.

1. *Quotquot baptizati ratione uti possunt præcepto communicandi divino obligantur.* — Unum est certum, scilicet, omnes adultos baptizatos, qui ratione uti possunt, hoc præcepto obligari, quia omnes sunt capaces hujus sacramenti et effectus ejus, et possunt ad illud recipiendum per proprium actum disponi, et aliqui verba præcepti generalia sunt, et sine exceptione. Ergo dubium non est, quin saltem has personas omnes comprehendat. De ceteris vero quadruplex breve dubium occurrit.

2. *Primum dubium de non baptizatis.* — *Præceptum divinum communicandi infideles etiam adultos quoscumque etiam non baptizatos obligat.* — *Dubium dissolvitur.* — Primum est de hominibus nondum baptizatis, sive fideles sint, ut catechumeni, sive infideles, de quibus Soto, dist. 18, quest. 1, art. 3, negat, eos obligari hoc præcepto, quia ante baptismum solum divinum præceptum baptismi obligat, et non aliud, sicut præcepta religionis ante illius professionem non obligant eum, qui ex voto tenetur religionem ingredi. Et confirmatur, quia præceptum confessionis non obligat ante baptismum; ergo neque communionis. Nihilominus verius existimo, præceptum hoc absolute obligare omnes homines, etiam non baptizatos et infideles. Ratio est, quia verba Christi sunt generalia: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*; non enim loquebatur solum ad fideles seu Christianos homines, sed simpliciter ad omnes, qui audiebant, et per eos ad omnes, qui quovis tempore et loco futuri

post baptismum, ita non potest obligari ad confessionem ante baptismum; et ideo ibi est specialis ratio, quae non habet locum in Eucharistia.

3. *Dubium secundum de infantibus.* — Secundum dubium est de infantibus, sub quibus perpetuo amentes, cujuscumque aetatis sint, comprehendimus, quos omnes clarum est, vel non esse capaces, vel certe excusari ab obligatione praecetti, nec de hoc inquirimus, sed a teneatur Ecclesia illis hoc sacramentum dare, prout nonnulli haeretici affirmarunt, quod Cajet. hic, art. 12, tribuit Nestorio et Pelagio; nescio tamen, unde id sumpserit, quia nec Cyrillus, nec Augustinus, nec alii antiqui hoc referunt. Waldensis vero, tomo 2 de Sacram., cap. 91, hujus erroris notat Armenos. Fundamentum supra insinuatum est, quia illa Christi verba: *Nisi manducaveritis, tam generalia sunt, sicut illa: Nisi quis renatus fuerit;* ergo, sicut haec comprehendunt infantes, ita et illa. Confirmatur, nam ex multorum sententia sacramentum est medium necessarium ad salutem, non solum adultis, sed etiam parvulis, ex similitudine etiam praedictorum verborum; et ideo Augustinus ubique conatur, illorum verborum veritatem, etiam in infantibus salvare, ut patet epist. 16 et 17, et lib. 4 de Peccat. merit. et remiss., cap. 20, et lib. 3, cap. 4, et saepe alias; ergo etiam est infantibus sacramentum hoc necessarium, necessitate praecetti divini; nam, sicut unusquisque adultus tenetur accipere medium sibi necessarium ad salutem, ita tenetur Ecclesia providere infantibus de remedis eis necessariis ad salutem. Tandem hac ratione antiqui Patres observarunt, ne hoc sacramentum negaretur infantibus, quia existimasse videntur jure divino illis deberi.

4. *Hoc praecetto infantes non tenentur.* — Nihilominus certa fides est, hoc divinum jus non extendi ad infantes vel amentes perpetuos, seu Ecclesiam non teneri ad dandum illis hoc sacramentum. Ita definit Concilium Trident., sess. 21, cap. 4. Nam licet solum dicat, hos parvulos nulla necessitate obligari ad sacramentalem Eucharistiæ communionem, tamen intentio ejus manifesta est, scilicet, infantes non obligari eo modo, quo obligari possunt, scilicet aut necessitate medii, aut necessitate praecetti, per pastores Ecclesiae, aut per parentes suos; nam obligatio praecetti, quæ immediate obliget hujusmodi infantes, per se impossibilis est; unde ad hanc excludendam non addidisset Concilium

decretem illud. Atque hinc sumitur ratio a priori hujus veritatis, quia hoc sacramentum non est medium necessarium infantibus, ut in superioribus late ostensum est, et Concilium in citato loco plane docet; sed Ecclesia tantum tenetur providere hujusmodi personis media ad eorum salutem necessaria, non vero omnia, quae possunt esse utilia; sed in his debet etiam ipsorum sacramentorum venerationi prospicere, ut idem Concilium eadem sess., cap. 2, significavit: ergo. Unde sumitur secundum argumentum evidens ex Romanæ Ecclesiæ universalis consuetudine, quæ satis declaravit, obligatione hac parvulos non comprehendendi; nam eis denegat Eucharistiam, etiam si in ea aetate moriantur; et non agit contra divinum praecemptum; impossibile enim est, universam Ecclesiam approbare errorem contra bonos mores, et praesertim in usu et dispensatione sacramentorum, ut significavit Concilium citato loco, et traditur in cap. Ad abolendam, de Haeretic., et latius in materia de fide. Tertio hinc etiam sumitur argumentum, declarans verba illa Christi: *Nisi manducaveritis, solis adultis dicta fuisse, quia, cum non sint dicta propter necessitatem medii, sed praecetti, ad eos tantum diriguntur, qui sunt capaces praecetti;* hi autem sunt tantum adulti. Ac propterea diverso modo locutus est Christus Dominus in illis duobus locis, de baptismo et de Eucharistia; nam de baptismico passive dixit: *Nisi quis renatus fuerit,* et non direxit sermonem ad ipsos baptizandos, tanquam ad eos, qui intelligere poterant, et vim obligationis, et magnitudinem comminationis, quod nimur amissurient vitam, nisi praecemptum custodirent; sed ea tantum forma locutionis usus est, quæ propriissime cadere posset in omnes homines, sive intelligere possent, aut praecetto obligari, sive non. De Eucharistia autem active loquitur, sermonem dirigen ad eos, qui audiebant, et percipere poterant vim praecetti, dicens: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis;* non est ergo eadem ratio utrorumque verborum proprie intellectorum; Augustinus enim, quando verba illa ad infantes extendit, non secundum proprietatem, nec de hoc sacramento ea interpretatur, sed de spirituali Christi mandatione, quæ fit per unionem fidei et charitatis; et ita dicit, parvulos manducare Christum, cum baptizantur, quia illi per fidem et charitatem uniuntur. Fundamentum ergo contrariae sententiae expeditum jam est. Ad consuetudinem autem antiquam in

superioribus ostensum est, non fuisse universale, sed quarumdam Ecclesiarum, praesertim Graecarum; deinde falsum est, illam consuetudinem, qualiscumque fuerit, ortam esse ex necessitatibus seu obligationis existimatione, sed utilitatis tantum, et ejusdem pietatis. Unde ex illa consuetudine solum potest colligi, non esse per se malum, dare hoc sacramentum parvulis, vel amentibus; atque adeo, seclusa Ecclesiae prohibitione esse licitum; non vero, quod sit necessarium. Nunc vero in Ecclesia Latina non solum necessarium non est, verum etiam nec licitum; nam ita est haec consuetudo introducta, ut prohibitionem induxit; jam enim existimatum est, considerata personarum et temporum qualitate, ad debitam hujus sacramenti venerationem ita expedire. Hic vero occurrebat dicendum, quando incipiat hoc praecemptum obligare eos, qui ad usum rationis pervenient; sed de hoc dicetur commodius disp. seq.

5. *Tertium dubium.* — *Prima opinio.* — Amentibus qui aliquando rationis usu gavisi sunt, Eucharistam dare, illicitum non est. — *Imo in mortis articulo talibus amentibus dari debet.* — Tertium dubium est de adultis, qui ratione usi fuerunt, jam vero in phrenesim, vel amentiam inciderunt; de quibus, si infirmitas illa non est perpetua seu continua, et tempore, quo durat, non occurrat necessitas, certum est, non esse tunc eis dandum sacramentum, sed expectandum esse, ut ad sanorem mentem redeant, quia hoc debetur reverentiae sacramenti, ut a fortiori patet ex dicendis. Difficultas ergo est, quando dispositio illa perpetua censemur, aut quando, ea durante, necessitas communicandi occurrit. Duo autem possunt inquiri: primum, an licet; secundum, an necessarium sit eos communicare. Aliqui ergo Theologi negant licere, Alens., 4 part., quæst. 49, memb. 4; Gabr., dist. 9, quæst. 2, dub. 4. Fundamentum esse potest, vel quia hoc est contra reverentiam sacramenti; Paulus enim, 1 ad Cor. 11, ad dignam sumptionem, requirit, ut prius homo probet se ipsum, et ideo indigne videtur sacramentum tractari, quando ei datur, qui se probare non potest; vel quia hi homines existimantur incapaces effectus hujus sacramenti, nam sacramentum non licite datur ei, qui indispositus est ad effectum suscipiens; antecedens probari potest, quia ad effectum hujus sacramenti necessaria est actualis dispositio recipientis. Dico tamen, certum imprimis esse, hoc non esse illicitum. Ita